

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Вишинської Алли Юріївни
на тему: «Облікове забезпечення управління витратами основного
виробництва у молочному скотарстві»
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 071 Облік і оподаткування

Дисертаційне дослідження Вишинської Алли Юріївни на тему «Облікове забезпечення управління витратами основного виробництва у молочному скотарстві» розкриває та обґрунтовує пропозиції з удосконалення організації та методики положень бухгалтерського обліку управління витратами основного виробництва у молочному скотарстві, що в результаті сприятиме відображенню достовірної облікової інформації.

Перший розділ роботи присвячений теоретичним основам обліку витрат у молочному скотарстві. В ньому проаналізовано сучасний стан галузі, виявлено проблемні питання та окреслено перспективи розвитку, зокрема, органічного молочного тваринництва. Запропоновано авторські визначення ключових понять (витрати, основне сільськогосподарське виробництво) та розроблено класифікацію виробничих витрат з урахуванням специфіки молочного скотарства (с.37; с.41, табл.1.7; с.47, рис.1.10). Сформовано систему об'єктів обліку витрат та представлено детальну номенклатуру статей обліку, включаючи органічне виробництво (с.50, рис. 1.11; с.53-54, табл.1.11).

Другий розділ дослідження присвячений аналізу сучасного стану облікового забезпечення управління витратами в молочному скотарстві та розробці пропозицій щодо його вдосконалення. В ході дослідження аспіранткою було встановлено: синергетичний ефект від поєднання фінансового та управлінського обліку (с.82, табл.2.2); необхідність відповідності об'єктів обліку витрат об'єктам та суб'єктам менеджменту (с.83, рис.2.1); важливість розробки спеціальних інструментів для молочного скотарства, таких як система ключових показників ефективності (с.74, рис.1.17), методики калькуляції собівартості продукції молочного скотарства та положення про організацію управлінського обліку (с.112-113).

Третій розділ дослідження присвячений розробці шляхів удосконалення обліку витрат у молочному скотарстві. Запропоновано новий підхід до обліку такого об'єкту як нетелі. Визначено доцільність класифікації нетелей як незрілих довгострокових біологічних активів (с.130-135). Представлено приклад розрахунку чистого економічного ефекту кожного виробничого процесу (с.137-138). Розроблено систему внутрішньої звітності (п.3.3).

Вивчення змісту дисертації Вишинської Алли Юріївни «Облікове забезпечення управління витратами основного виробництва у молочному скотарстві» та її наукових публікацій дозволило зробити наступні висновки.

Науковий рівень дисертації та наукових публікацій здобувача. Високий науковий рівень дисертації Вишинської А.Ю. підтверджується наявністю усіх змістових і формальних ознак, які засвідчують, що дана робота відповідає вимогам, які висуваються до такого виду наукових розробок. Дисертаційне дослідження виконане на актуальну тематику.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень і розробок Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною ініціативної тематики на тему «Удосконалення обліку та оподаткування суб'єктів господарювання в умовах сучасних концепції управління та глобальних викликів», яка зареєстрована в Українському інституті науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ) з присвоєнням державного реєстраційного номера (0122U201989).

Обґрунтовано визначені мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Обрані методи дослідження свідчать про достатній рівень наукової обґрунтованості досліджень проведених здобувачем, їх комплексний характер та фундаментальну цілісність і значення для науки. Про високий рівень теоретичної та практичної обізнаності дисертанта, а також наукову обґрунтованість досліджень свідчить широка інформаційна база для виконання роботи. Інформація для дослідження отримувалась із законодавчих та нормативних актів, що регулюють ведення бухгалтерського обліку, праць вітчизняних та зарубіжних вчених, спеціалістів з бухгалтерського обліку і економіки, періодичних видань, матеріалів конференцій і семінарів, статистичних джерел, журналів, даних Асоціації виробників молока, Державного підприємства «Агентство по ідентифікації та реєстрації тварин», Державного реєстру суб'єктів племінної справи у тваринництві, Спілки молочних підприємств України, Міжнародних стандартів сфери виробництва та обігу органічної продукції відповідно до регламентів Європейського Союзу, даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності сільськогосподарських підприємств щодо операцій пов'язаних з процесом виробництва продукції молочного скотарства тощо.

Довідки про впровадження результатів демонструють широку апробацію ідей винесених на захист дисертації як на рівні окремих сільськогосподарських підприємств так і на рівні професійних громадських об'єднань.

Основні положення дисертаційної роботи Вишинської А.Ю. опубліковано в 4 статтях у наукових фахових виданнях України категорії

«Б», що включені до міжнародних наукометричних баз (4 наукові праці загальним обсягом 3,63 ум. друк. арк., автору належить 1,47 ум. друк. арк.) та 2 публікації в інших виданнях (0,8 умовн. друк. арк.).

Апробація матеріалів дисертації здійснена шляхом виступів на 1-й міжнародній та 3-х вітчизняних науково-практичних конференціях, що відбулись протягом 2023-2024 рр.

Новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень, рівень їх наукової обґрунтованості.

Застосований в роботі підхід дозволив дисертанту сформулювати та теоретично підтвердити наукову новизну отриманих результатів суть якої полягає у впровадженні розроблених методичних підходів облікового забезпечення управління витратами основного виробництва у молочному скотарстві, що дасть можливість задовольнити потреби управління підприємств галузі у своєчасній, достовірній, системній інформації про витрати виробництва для прийняття ефективних управлінських рішень. Зокрема вона характеризується наступним:

вперше:

- розроблено методику облікового відображення нетелей в складі незрілих довгострокових біологічних активів тваринництва, що дозволить об'єктивно відображати вартість необоротних активів у фінансовій звітності суб'єкта господарювання (п.1.3, с.130-135);

удосконалено:

- теоретичні засади формування категоріального апарату пов'язаного з обліком витрат основного виробництва; запропоновано авторське визначення категорії «витрати» та «основне сільськогосподарське виробництво» з метою забезпечення наукової обґрунтованості, систематизованості та порівнянності досліджень, а також їх практичного застосування (с.41, табл.1.7);

- систему об'єктів обліку витрат галузі молочного скотарства та номенклатуру статей обліку витрат, в тому числі для органічного виробництва, які дозволяють отримувати систематизовану інформацію про витрати в розрізі необхідному для управління ними на різних рівнях (с.53, табл.1.11);

- запропоновано розділити виробничий процес галузі молочного скотарства на окремі бізнес-процеси; сформовано систему КПЕ виробничих бізнес-процесів для підприємств молочного скотарства, що дозволить оцінити результати кожного бізнес-процесу та підприємства в цілому (с.72, рис.1.16; с.74, рис.1.17);

- внутрішні регламенти організації управлінського обліку витрат у молочному скотарстві (розроблено проєкт Положення про організацію

управлінського обліку на підприємстві та додатки до нього), застосування яких на практиці є ключовим кроком до внутрішнього регулювання формування інформаційних потоків про витрати основного виробництва для прийняття обґрунтованих управлінських рішень (с.85, рис.2.2; додаток Ж);

- систему оплати праці виробничого персоналу, засновану на досягненні КПЕ, розроблених для кожного виробничого бізнес-процесу (розроблено референтну модель встановлення особистої відповідальності працівників та систему оцінки їхньої ефективності), що дозволить об'єктивно оцінити внесок кожного працівника у загальний результат та пов'язати його заробітну плату з досягнутими показниками (с.96, рис.2.4);

- методику калькулювання собівартості продукції молочного скотарства (запропоновано методичні прийоми розподілу загально-виробничих витрат та визначення нормальної потужності підприємств галузі; запропоновано методику розрахунку собівартості за релевантними витратами; витратами що мають найбільшу питому вагу (кормова собівартість); повними виробничими витратами), що дозволить приймати обґрунтовані рішення щодо оперативного управління витратами, їх оптимізації, ціноутворення (п.2.3);

- систему внутрішньої звітності про витрати для підприємств галузі молочного скотарства (сформовано форми внутрішньогосподарської звітності: Відомість розподілу загальновиробничих витрат галузі тваринництва, Звіт про кормову собівартість продукції тваринництва, Звіт про виробничу собівартість продукції основного стада великої рогатої худоби (ВРХ), Звіт про виробничу собівартість приросту та живої маси по групі тварин та форми внутрішньої звітності для відображення втрат та вигод за виробничими бізнес-процесами), впровадження яких в цілому допоможе забезпечити оперативною інформацією користувачів (с.147, табл.3.8);

- форми первинних документів для обліку витрат органічного виробництва галузі молочного скотарства, що потребують особливого контролю відповідно до вітчизняного законодавства та стандартів Європейського союзу (ЄС), застосування яких на практиці дозволить забезпечити ефективний контроль за дотриманням законодавчих норм та стандартів, щодо провадження органічного виробництва (с.161);

дістали подальший розвиток:

- теоретичні основи обліку виробництва органічної продукції молочного скотарства, які враховують унікальні особливості виробництва органічної продукції галузі та сприяють визначенню шляхів вдосконалення облікової системи і забезпеченню суворого дотримання стандартів органічного виробництва (п.1.1);

- запропоновано методику розрахунку чистого економічного ефекту кожного виробничого бізнес-процесу у молочному скотарстві, застосування якої дозволить оцінити їх вплив на фінансові результати діяльності, оптимізувати бізнес-процеси та їх витрати і використовувати цю інформацію для розробки планування подальших стратегічних цілей (с.138, формула 3.1).

Усі зазначені положення новизни є обґрунтованими на високому науковому рівні.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Проведена в дисертації робота має високий науковий рівень і водночас є актуальним дослідженням, оскільки її результати можуть бути безпосередньо застосовані на практиці. Висунуті автором пропозиції та рекомендації є цінними для подальшого розвитку досліджуваної проблеми. Все це дає підстави засвідчити, що здобувач оволодів методологією наукової діяльності на високому рівні, що відповідає науковому ступеню доктора філософії.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Дискусійні питання, що на нашу думку присутні в дисертації полягають у наступному:

1. Автор справедливо відмічає про актуальність досліджень в галузі обліку органічного скотарства, проте доцільно було б здійснити порівняльний аналіз витрат органічного та традиційного молочного виробництва, щоб виявити відмінності та визначити основні фактори, що впливають на вартість органічної продукції.

2. Хоча висновки до розділу 3, пункту 5 є слушними й містять детальне та обґрунтоване представлення конкретних пропозицій щодо створення форм первинних документів для обліку витрат в органічному виробництві (які, безумовно, потребують ретельного контролю згідно з українським та європейським законодавством), вони не повністю розкривають потенційний позитивний вплив цих пропозицій, тобто не чітко показують, який саме позитивний результат очікується від впровадження цих нових форм обліку. Зараз висновки описують що пропонується зробити (нові форми), але не достатньо пояснюють чому це важливо і що це дасть на практиці.

3. Надзвичайно цінними є пропозиції автора щодо розроблених форм первинних документів з обліку витрат органічного молочного скотарства. Зокрема, автором розроблено форму Відомості витрат кормів в умовах органічного виробництва (додаток П). Доцільно було б у зазначений первинний документ додати можливість фіксування даних про використання пасовищних кормів.

Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку

роботи та спрямовані на подальше врахування в роботі після захисту, вдосконалення та підвищення наукового рівня здобувача.

Загальна оцінка дисертаційної роботи. Дисертаційне дослідження Вишинської Алли Юріївни «Облікове забезпечення управління витратами основного виробництва у молочному скотарстві» за змістом, оформленням, рівнем наукової обґрунтованості отриманих результатів відповідає усім державним вимогам до кваліфікаційних робіт на здобуття наукового ступеня «доктора філософії». Логічність, завершеність дисертаційного дослідження, позитивні результати його апробації підтверджують значущість отриманих автором результатів для науки і практики, зокрема щодо облікового забезпечення управління витратами основного виробництва у молочному скотарстві. Дисертація демонструє високий рівень наукової новизни та обґрунтованості теоретичних результатів. Здобувач продемонстрував глибоке засвоєння методології наукового дослідження та успішно виконав поставлене завдання.

З огляду на актуальність, новизну, важливість отриманих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаємо, що дисертаційна робота Вишинської Алли Юріївни на тему: «Облікове забезпечення управління витратами основного виробництва у молочному скотарстві» відповідає вимогам п. 5, 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор – Вишинська Алла Юріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент,

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку і оподаткування,
факультету обліку, фінансів та аудиту,
ІНІ економіки та управління
Вінницького національного аграрного
університету

Підпис Подолянчук О.А. засвідчую
вчений секретар

Олена ПОДОЛЯНЧУК

Тетяна КОРПАНЮК